
Opvoeden; hoe doen ouders in Nederland dat?

Ouderlijke warmte en negatieve disciplineren en de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens in de leeftijd van 1-4 jaar.

Bacheloronderzoek Pedagogische Wetenschappen

Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht

Juni, 2010

C. Sijben, 3245012

E.M. Slot, 3228045

C. van 't Spijker, 3215903

E. van Vemde, 3178927

Onder begeleiding van:

Dr. M. Verhoeven

Abstract

Deze studie heeft de verschillen tussen vaders en moeders in het bieden van warmte en negatieve disciplineren aan hun zonen in de leeftijd van 1-4 jaar onderzocht. Daarnaast is gekeken hoe warmte en negatieve disciplineren van zowel vaders als moeders samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Er hebben 49 ouders met een zoon in de leeftijd van 1-4 jaar meegedaan aan het onderzoek ($M = 30$ maanden; $SD = 9.7$ maanden). Zowel vaders als moeders hebben vragenlijsten ingevuld met betrekking tot hun opvoedingsgedrag (warmte, negatieve disciplineren). Daarnaast hebben moeders gerapporteerd over de sociaal-emotionele ontwikkeling en het externaliserend probleemgedrag van hun zonen (ASQ-SE en CBCL). De resultaten van de t -testen wezen uit dat moeders meer warmte en vaders meer negatieve disciplineren bieden. Uit de regressieanalyses is gebleken dat er geen samenhang is tussen de warmte die moeders bieden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon. Daarentegen bleek een hoge mate van warmte vanuit vaders de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon positief te beïnvloeden. Wanneer vaders en moeders een hoge mate van negatieve disciplineren lieten zien in de opvoeding, lieten jongens meer externaliserend probleemgedrag zien. Geconcludeerd kan worden dat vaders al vroeg in de opvoeding van jongens een belangrijke factor zijn, vooral als het gaat om het bieden van warmte. Dit indiceert dat het van belang is om niet alleen moeders, maar ook vaders te betrekken in preventieprogramma's die zich richten op externaliserend gedrag bij jongens van 1-4 jaar oud.

Inleiding

Verschillende studies hebben vastgelegd dat de rol van de moeder belangrijk is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind (Ryan, Martin & Brooks-Gunn, 2006). De laatste decennia is er meer aandacht gekomen voor de invloed van het vaderschap, omdat zijn rol in de opvoeding door de maatschappij als belangrijker wordt geacht (Corwyn & Bradley, 1999). Het doel van dit onderzoek is om de kennis uit te breiden over eventuele verschillen in opvoeding tussen vaders en moeders en hoe die verschillen samenhangen met de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Opvoeding zal hierbij worden onderverdeeld in de opvoedingsdimensies warmte en negatieve disciplineren. Binnen dit kader is er voor gekozen om het onderzoek te richten op jongens. Een argument uit de literatuur is dat met name jongens problemen laten zien in hun sociaal-emotionele ontwikkeling en dat deze problematiek over de jaren heen stabiel is dan bij meisjes (Grusec & Hastings, 2007; Domitrovich & Bierman, 2001; Van Aken, Junger, Verhoeven, Van Aken, Dekovic, & Denissen, 2007; Prinzie, Onghena, Hellinckx, Grietens, Ghesquière & Colphin, 2004). Vooral bij jongens in de voorschoolse periode kan externaliserend probleemgedrag grote gevolgen hebben op latere leeftijd (Wicks-Nelson & Israel, 2009). Dit onderzoek zal zich daarom richten op de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens in de leeftijd van één tot vier jaar.

Warmte en negatieve discipline in de sociaal-emotionele ontwikkeling

Warm, ondersteunend ouderschap houdt in dat er vanuit de ouder een affectie voor het kind bestaat en dat een ouder responsief en sensitief naar het kind toe is (Corwyn & Bradley, 1999; Davidov & Grusec, 2006; Grusec & Hastings, 2007). Het bieden van warmte door ouders hangt volgens de literatuur samen met de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (Domitrovich & Bierman, 2001; Waylen & Stewart-Brown, 2009). Een theorie die de samenhang van warmte met de sociaal-emotionele ontwikkeling kan verklaren is de gehechtheidstheorie (Bowlby, 1988, zoals geciteerd in Kuppens, Grietens, Onghena, & Michiels, 2009; Nelson & Coyne, 2009). Wanneer ouders warmte bieden aan hun kind door sensitief en responsief te reageren, zal het kind veilig gehecht raken. Er is gebleken dat een veilige hechting de sociaal-emotionele ontwikkeling bevordert (Grusec & Hastings, 2007).

Net als warmte hangt negatieve disciplineren samen met de sociaal-emotionele ontwikkeling van jonge kinderen (Aunalo & Nurmi, 2005; Patterson & Bank, 1989; Dowling, Smith & O'Leary, 2009; Kuppens et al., 2009; Vierhaus & Lohaus, 2008; Zahn-Waxler, Shirtcliff & Marceau, 2008; Rose, Rose & Feldman, 1989). Negatieve disciplineren kan omschreven worden als hard, overactief of nalatig opvoedgedrag (Blandon, Calkins & Keane, 2010). Het kan onderverdeeld worden in verbaal en fysiek

geweld (Kuppens et al., 2009). Negatieve disciplineren is gericht op het controleren, sturen en reguleren van gedrag van het kind (Calkins & Hill, 2007; Gross & Thompson, 2007; Bandon et al., 2010). Een theorie die het effect van negatieve disciplineren op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen verklaart, is de 'sociale leertheorie' (Aunalo & Nurmi, 2005). Deze theorie stelt dat kinderen het controlerende gedrag van hun ouders als voorbeeld zien, waardoor ze agressieve strategieën kunnen afkijken en overnemen. Dit heeft tot gevolg dat de sociaal-emotionele ontwikkeling negatief kan worden beïnvloed (Bandura, 1973, zoals geciteerd in Kuppens et al., 2009; Nelson & Coyne, 2009).

Aangezien warmte en negatieve disciplineren voorspellers blijken te zijn voor de sociaal-emotionele ontwikkeling, is het van belang dat deze twee opvoeddimensies worden meegenomen in dit onderzoek. Er wordt specifiek gekeken naar de mate van warmte en negatieve disciplineren die vaders en moeders bieden. Ook wordt nagegaan of vaders en moeders een verschillende rol spelen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zonen.

Verskil tussen ouders in het bieden van warmte

Onderzoeken die hebben gekeken naar het verschil tussen vaders en moeders in het bieden van warmte, hebben geconcludeerd dat moeders *meer* responsief, ondersteunend en warm gedrag naar hun jonge kinderen laten zien dan vaders (Ryan et al., 2006; Calzada, Eyberg, Rich & Querido, 2004; Verhoeven, Junger, van Aken, Dekovic & van Aken, 2010, 2007; Conrade & Ho, 2002; Russell, Aloa, Feder, Glover, Miller & Palmer, 1998; Conrade & Ho, 2002; Gamble, Ramakumar & Diaz, 2007). Een theorie die een verklaring geeft voor deze verschillen is de roltheorie van Hosley en Montemayor (1997). In deze theorie wordt gesteld dat de moederrol traditioneel wordt gezien als verzorgend. Dit betekent dat vrouwen worden opgevoed met het idee dat zij later warmte en zorg gaan bieden aan hun kind. Vaders worden daarentegen gezien als de kostwinner en degene die de kinderen discipline bij moet brengen. Deze verschillen leiden volgens de roltheorie tot verschillende opvoedgedragingen, waarbij de moeder meer warmte naar de kinderen uit dan vader. Aan de hand van de consistente resultaten vanuit de literatuur en de roltheorie wordt in dit onderzoek verwacht dat moeders meer warmte bieden dan vaders.

Verskil tussen ouders in het bieden van negatieve disciplineren

Er wordt in dit onderzoek ook nagegaan of er een verschil is tussen vaders en moeders in het bieden van negatieve disciplineren. Uit het onderzoek van Gamble en collega's (2007) blijkt dat vaders minder vaak autoritatieve strategieën gebruiken dan moeders. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat vaders meer betrokken zijn bij negatieve

gedragingen die gedisciplineerd moeten worden (Gamble et al., 2007; Belsky, Hsieh & Crnic, 1998). Deze gegevens kunnen beiden in navolging van de roltheorie worden gezien, waarin gesteld wordt dat vaders de kinderen discipline bij horen te brengen (Hosley & Montemayor, 1997). Aangezien er nog verdeeldheid heerst in de literatuur over de mate waarin moeders en vaders negatief disciplineren kan er nog geen verwachting worden opgesteld en zal in dit onderzoek worden getracht meer duidelijkheid hierover te verschaffen.

De samenhang van opvoedgedrag met de sociaal-emotionele ontwikkeling van zonen

Naast de verschillen in het bieden van warmte en negatieve disciplineren is het van belang om te kijken hoe het opvoedgedrag van zowel vaders als moeders samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon.

Er komt uit de literatuur veelvuldig naar voren dat de warmte van moeders een sterkere samenhang heeft met de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen dan de warmte van vaders (Hastings, Rubin & DeRose, 2005; Eisenberg, Fabes & Murphy, 1996; Eisenberg, Losoya, Fabes, Guthrie, Reiser, Murphy et al., 2001; Eisenberg, Zhou, Spinrad, Valiente, Fabes & Liew, 2005; Brook, Zheng, Whiteman & Brook, 2001; Van Aken et al., 2007; Hiramura, Uji, Shikai, Chen, Matsuoka & Kitamura, 2010). Dit is te verklaren door het gegeven dat moeder-kind interacties warmer en responsiever zijn dan vader-kind interacties (Aunalo & Nurmi, 2005), waardoor een veilige hechting ontstaat en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind wordt bevorderd (Bowlby, 1988, zoals geciteerd in Kuppens, Grietens, Onghena, & Michiels, 2009; Nelson & Coyne, 2009).

Daarnaast is uit enkele onderzoeken naar voren gekomen dat het gebruik van negatieve disciplineren door moeders sterker samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, dan het gebruik van negatieve disciplineren door vaders (Laible & Carlo, 2004; Manzeske & Stright, 2009; Caron, Weiss, Harris & Catron, 2006; Nelson, Hart, Yang, Olsen & Jin, 2006). Ook hieruit blijkt dat kinderen meer open lijken te staan voor de moederlijke invloeden dan voor de vaderlijke invloeden in de opvoeding (Aunalo & Nurmi, 2005), wat wederom verklaard kan worden met behulp van de hechtingstheorie.

Hier staan onderzoeken tegenover die hebben aangetoond dat de warmte en de negatieve disciplineren van de vader belangrijker is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van zonen dan de warmte vanuit moeder (Domitrovich & Bierman, 2001; Nelson et al., 2006; Nelson & Coyne, 2009). Een verklaring hiervoor kan zijn dat jongens meer overnemen van de opvoeding van hun vader, omdat zij een hechtere band hebben met hun vader dan met hun moeder (Nelson & Coyne 2009). Vaders lijken meer invloed te hebben op hoe hun zonen de wereld interpreteren en op het sociaal gedrag dat zij in samenhang hiermee laten zien.

Ten slotte komt uit enkele onderzoeken naar voren dat met betrekking tot beide opvoedingsdimensies geen verschil is gevonden tussen de samenhang van het opvoedgedrag van vaders en moeders met de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind (Averett, Gennetian & Peters, 2005; Kuppens et al., 2009; Barber, 1996; Nelson et al., 2006; Brown, Arnold, Dobbs & Doctoroff, 2007).

Geconcludeerd kan worden dat er nog weinig bekend is in de literatuur over de samenhang van opvoedgedrag van vaders en moeders met de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon. Daarnaast heerst er in bestaande onderzoeken verdeeldheid over de mate waarin beide ouders invloed hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Met betrekking tot beide opvoeddimensies kunnen daarom geen verwachtingen worden opgesteld. Door middel van dit onderzoek zal getracht worden hier meer duidelijkheid over te verschaffen.

Methoden

Procedure

De data voor dit onderzoek zijn verzameld in Nederland. De respondenten zijn onder andere geworven via kinderdagverblijven, consultatiebureaus en familie en kennissen van de onderzoeksters. Om ouders te werven voor het onderzoek, is een wervingsbrief uitgereikt of gemaïld waarin onder andere het doel van het onderzoek kort beschreven staat. Door middel van email of een antwoordstrook hebben ouders hun goedkeuring kunnen verlenen voor deelname aan het onderzoek. Vervolgens is bij instemming van deelname naar beide ouders een vragenboekje opgestuurd via de post. Wanneer ouders meerdere kinderen in de leeftijd van 1-4 jaar hebben, is hen gevraagd om één kind in gedachten te nemen tijdens het invullen van de vragenboekjes. Door middel van een antwoordenveloppe zijn de vragenboekjes door de ouders geretourneerd. De uiterste inleverdatum van de vragenboekjes is gesteld op twee weken na ontvangst. Een week na verzending van de vragenboekjes is een email verstuurd aan de ouders om hen eraan te herinneren dat zij nog één week de tijd hebben om de vragenboekjes in te vullen en op te sturen.

Participanten

Er hebben in totaal 97 gezinnen meegedaan aan dit onderzoek, maar omdat het onderzoek zich heeft beperkt tot jongens zijn er 48 gezinnen komen te vervallen. De participanten van het onderzoek zijn ouders met een zoon in de leeftijd van 1 tot 4 jaar ($M = 30$ maanden; $SD = 9,7$ maanden). De leeftijd van de moeders varieert van 22 tot 39 jaar ($M = 30$; $SD = 3,8$). Vaders die hebben deelgenomen zijn 24 tot 47 jaar oud ($M = 32$; $SD = 4,6$). Het grootste deel van de participanten is van Nederlandse afkomst (98 % van de moeders en 98% van de vaders). Van de overige 2% is de afkomst onbekend.

Naast etniciteit is er gekeken naar opleidingsniveau. Het hoogste percentage van de ouders heeft een HBO/universitair bachelor opleiding afgerond (57% van de moeders en 43% van de vaders). Dit is niet representatief voor de gehele Nederlandse bevolking (CBS, 2010).

Meetinstrumenten

Opvoeding

In dit onderzoek zijn de opvoedingsdimensies 'warmte' en 'negatieve disciplineren' gemeten aan de hand van de Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ) (Verhoeven, Van Baar, Deković, Bodden & Steenis, 2010). Beide ouders hebben deze lijst onafhankelijk van elkaar ingevuld. In de CECPAQ zijn 15 items opgenomen over de dimensie warmte. Deze items meten drie opvoedkundige gedragingen, namelijk sensitiviteit ($N= 5$ items), responsiviteit ($N= 5$ items) en affectie ($N= 5$ items). De betrouwbaarheid van deze items is $\alpha = .80$; dit wordt door de COTAN als 'goed' beoordeeld. De items die sensitiviteit meten, kijken naar de mate waarin ouders gevoelig zijn voor de behoeften en emotionele staat van hun kind. Een voorbeelditem hierbij is: "als mijn kind bang of overstuur is, begrijp ik waar dit door komt". De items met betrekking tot responsiviteit meten de mate waarin ouders adequaat reageren op de behoeften van het kind. Bijvoorbeeld het item: "als mijn kind prikkelbaar is, lukt het mij om hem/haar te kalmeren". Ten slotte meten de items die bij ouderlijke affectie horen in hoeverre ouders hun liefde en warme gevoelens naar het kind toe uiten. "Ik vertel mijn kind dat hij/zij mij gelukkig maakt" is een voorbeelditem hierbij. De antwoordcategorieën voor ouders variëren van 1 = *Nooit* tot 6 = *Altijd*. Om een individuele score voor elke ouder te bepalen, worden de 15 items gemiddeld. Een hogere score indiceert dat het gedrag veelvoorkomend is.

De opvoedingsdimensie 'negatieve disciplineren' is opgebouwd uit twee verschillende vormen, namelijk verbale en fysieke straf. Er zijn vijf items die deze categorie meten; twee voor verbale straf ("Als mijn kind zeurt of jengelt, word ik boos en verhef ik mijn stem") en drie voor fysieke straf ("Als mijn kind zeurt of jengelt, geef ik hem/haar een tik"). De betrouwbaarheid van de 5 items is voldoende, namelijk $\alpha = .70$. Antwoordcategorieën variëren van 1 = *Nooit* tot 6 = *Altijd*. Het gemiddelde op de 5 items wordt wederom voor iedere ouder bepaald. Ook hier geldt dat hoe hoger de score, hoe meer een ouder het gedrag horend bij negatieve disciplineren laat zien.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

1. ASQ-SE

Om het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van het kind vast te stellen, hebben moeders ten eerste de vertaling van de Ages en Stages Questionnaire - Social Emotional

(ASQ-SE) (Bricker, Squires, & Mounts, 1995) ingevuld. Deze blijkt te beschikken over goede psychometrische kwaliteiten en kan in gemeenschappen buiten de VS worden gebruikt (Kerstjens, Bos, ten Vergert, de Meer, Butcher & Reijneveldt, 2009). De ASQ-SE vragenlijst bestaat uit 19 tot 33 vragen, afhankelijk van het leeftijdsinterval (Kerstjens et al., 2009). Moeders hebben bij iedere vraag keuze uit drie antwoordcategorieën: 'meestal', 'soms' of 'zelden of nooit' met een respectievelijke score van tien, vijf of nul punten. Aan de hand van de somscore kan een indicatie worden gegeven over de voortgang van de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Een hoge score betekent hierbij dat de sociaal-emotionele ontwikkeling vertraagd is. Om de scores op de verschillende leeftijdsversies van de ASQ-SE die gebruikt zijn vergelijkbaar te maken voor de nog uit te voeren analyses zijn de scores per leeftijdsversie gestandaardiseerd.

2. CBCL

Bij moeders van kinderen vanaf 17 maanden is een tweede vragenlijst afgenomen om de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind te meten. Dit is de Child Behavior Checklist (CBCL) 1 ½-5 (Achenbach & Rescorla, 2000). Alleen de externaliserende schaal van CBCL is voor deze studie gebruikt. De betrouwbaarheid van deze schaal in deze steekproef is .91, wat als goed mag worden beoordeeld. De schaal bestaat uit twee subschalen, namelijk 'aandachtsproblemen' (5 items) en 'agressief gedrag' (19 items). Bij het invullen van de CBCL hebben moeders steeds drie antwoordmogelijkheden: 0= *Helemaal niet*, 1= *Soms* en 2= *Duidelijk/vaak*. De hoogte van de score indiceert of er sprake is van externaliserend probleemgedrag; hoe hoger de score, hoe meer externaliserend gedrag het kind volgens de ouders vertoont.

Analyseplan

Om te bepalen of er een verschil is tussen vaders en moeders in het bieden van warmte of negatieve disciplineren wordt er gebruikt gemaakt van twee afhankelijke t-testen. Het gaat in dit onderzoek namelijk om beide ouders, die niet onafhankelijk van elkaar gezien kunnen worden omdat zij gezamenlijk één of meerdere kinderen opvoeden en elkaar hierbij beïnvloeden. Daarnaast zijn er vier meervoudige regressieanalyses uitgevoerd om de samenhang tussen de opvoedgedragingen (het bieden van warmte en negatieve disciplineren) van zowel vaders als moeders en de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens te toetsen. Zoals eerder genoemd is sociaal-emotionele ontwikkeling opgebouwd uit de score op de ASQ-SE (sociaal-emotionele ontwikkeling) en de score op de CBCL (externaliserend gedrag). Met behulp van de vier analyses is eerst gekeken of de score van ouders op de dimensie warmte en negatieve disciplineren de score op de ASQ-SE en de CBCL kan voorspellen. Vervolgens is er per regressieanalyse gekeken of er verschil in samenhang is tussen het opvoedgedrag van vaders en moeders met de sociaal-

emotionele ontwikkeling en het externaliserende probleemgedrag van hun zoon in de leeftijd van 1-4 jaar.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

In tabel 1 zijn de correlaties en beschrijvende statistieken van de onafhankelijke variabelen (warmte moeder, warmte vader, negatieve disciplineren moeder en negatieve disciplineren vader) en de afhankelijke variabele (sociaal-emotionele ontwikkeling kind) weergegeven.

Tabel 1. *Correlaties tussen externaliserend probleemgedrag en de sociaal-emotionele ontwikkeling van zonen en het opvoedgedrag van vaders en moeders.*

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.Externaliserend probleemgedrag						
2. ASQ-SE	.59**					
3. Warmte moeder	-.25	-.12				
4. Warmte vader	-.18	-.36*	.31*			
5. Negatieve disciplineren moeder	.45**	.48**	-.28*	-.07		
6. Negatieve disciplineren vader	.48**	.55**	-.15	-.22	.37**	
<i>M</i>	.55	26.47	4.98	4.77	2.25	2.41
<i>SD</i>	.34	22.15	.35	.49	.53	.63
<i>Min</i>	.00	.00	4.07	3.73	1.40	1.40
<i>Max</i>	1.54	100	5.60	5.73	3.60	4.20

Noot. * $p < .05$ ** $p < .01$

Om na te gaan of de variabelen normaal zijn verdeeld, is er gekeken naar de 'skewness' (van -.63 tot 1.65) en 'kurtosis' van de verdeling (van -.43 tot 3.04). Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat de scores op de variabelen bij benadering normaal zijn verdeeld. Dit betekent dat er geen data aangepast hoeven te worden (Field, 2005).

T-testen

Uit twee afhankelijke *t*-testen die hebben gekeken naar het verschil in het bieden van warmte en negatieve disciplineren vanuit vaders en moeders, blijkt dat vaders en moeders op beide opvoeddimensies verschillen in hun opvoedgedrag (warmte: $t(48) = 2.85, p < .01$); negatieve disciplineren: ($t(48) = -.72, p < .05$). Moeders ($M = 4.98$; SD

= .35) blijken meer warmte te bieden aan hun zonen dan vaders ($M = 4.80$; $SD = .49$). Vaders ($M = 2.41$; $SD = .63$) laten meer negatieve discipline zien in de opvoeding dan moeders ($M = 2.25$; $SD = .53$).

Correlaties

Uit de correlatiematrix in tabel 1 komt naar voren dat een bepaalde score van moeder op de opvoeddimensie warmte een lagere score op negatieve disciplineren laat zien ($r = -.28$, $p < .05$). Voor vaders is hier geen significante correlatie gevonden, wat betekent dat de warmte en negatieve disciplineren vanuit vader geen verband houden tot elkaar. De opvoedingsdimensie warmte hangt volgens tabel 1 significant samen binnen ouderparen; dit betekent dat als moeder hoog scoort op warmte dit bij vader ook zo zal zijn en andersom ($r = .31$, $p < .05$). Voor negatieve disciplineren geldt hetzelfde ($r = .37$, $p < .01$). De warmte van moeder heeft geen relatie met de negatieve disciplineren die vader biedt; hetzelfde geldt voor de negatieve disciplineren van moeder en de warmte van vader.

Uit tabel 1 komt tevens naar voren dat de ASQ-SE significant samenhangt met de CBCL ($r = .59$, $p < .05$). Dit betekent dat als de score op de ASQ-SE hoog is, de score op de CBCL ook hoog zal zijn. Verder is te zien dat een score op de ASQ-SE significant correleert met de warmte van vader ($r = -.36$, $p < .05$), maar niet met de warmte van moeder ($r = -.12$, ns). Wanneer er hoog gescoord wordt op de ASQ-SE zal vader hoog scoren op warmte; voor moeder maakt het geen verschil. Bij de opvoedingsdimensie negatieve disciplineren correleert de ASQ-SE met de score van beide ouders (vader: $r = .55$, $p < .01$; moeder: $r = .48$, $p < .01$). Wanneer er hoog gescoord wordt op de ASQ-SE zullen beide ouders hoog scoren op negatieve disciplineren. De score op de CBCL heeft geen significante correlatie met het bieden van warmte van beide ouders (vader: $r = -.18$, ns ; moeder: $r = -.25$, ns). Bij de opvoedingsdimensie negatieve disciplineren correleert de CBCL significant met de score van beide ouders (vader: $r = .48$, $p < .01$; moeder: $r = .45$, $p < .01$). Dit betekent dat een ouder hoog zal scoren op de CBCL wanneer hij of zij veel negatieve discipline laat zien in de opvoeding.

Meervoudige regressieanalyses

1. Sociaal-emotioneel ontwikkelingsniveau (ASQ-SE)

Om te onderzoeken of er een voorspellend effect is van het opvoedgedrag van één of beide ouders op de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon zijn twee meervoudige regressieanalyses uitgevoerd. De eerste meervoudige regressieanalyse is uitgevoerd om te onderzoeken of de opvoeddimensie warmte vanuit zowel vaders als moeders samenhangt met het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van jongens. De score van ouders op het bieden van warmte blijkt samen te hangen met het sociaal-emotionele

ontwikkelingsniveau van hun zoon ($F(2,45) = 3.26, p < .05$); de proportie variantie die ouderlijke warmte in het sociaal-emotioneel ontwikkelingsniveau verklaart is significant ($R^2 = .13, p < .05$). Als er gekeken wordt naar vaders en moeders afzonderlijk van elkaar, dan blijkt dat alleen de warmte vanuit vaders een positief effect heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens (vaders $\beta = -.36, p < .05$); de warmte vanuit de moeder speelt hier geen rol van betekenis ($\beta = .00, p = .98$).

Tot slot is er een meervoudige regressieanalyse uitgevoerd om te onderzoeken of het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van jongens voorspelt kan worden aan de hand van de opvoeddimensie negatieve disciplineren vanuit zowel vaders als moeders. Ook wat betreft deze dimensie blijken ouders het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van hun zonen te voorspellen ($F(2,45) = 14.60, p < .01$); net als bij warmte verklaart negatieve disciplineren een significante proportie van de variantie in het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau ($R^2 = .39, p < .01$). Zowel de negatieve disciplineren van de moeder ($\beta = .33, p < .01$) als van de vader ($\beta = .43, p < .05$) heeft een effect op het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van jongens. Hoe hoger ouders scoren op negatieve disciplineren des te hoger scoren hun zonen op de ASQ-SE. Een hoge score op de ASQ-SE geeft een vertraging in de ontwikkeling van de zoon weer.

2. Externaliserend probleemgedrag (CBCL)

Om te onderzoeken of er een samenhang is tussen het opvoedgedrag van één of beide ouders met het externaliserend probleemgedrag van hun zoon, zijn twee meervoudige regressieanalyses uitgevoerd. De eerste meervoudige regressieanalyse kijkt of er een samenhang is tussen externaliserend probleemgedrag bij jongens en de opvoeddimensie warmte van vaders en moeders. Het algehele model geeft geen goede beschrijving van de data ($F(2,45) = 1.50, p = .24$); ouderlijke warmte blijkt geen significante proportie van de variantie van externaliserend gedrag te voorspellen ($R^2 = .07, p = .24$). Zowel de warmte van de vader, als de warmte van de moeder blijken geen effect te hebben op het externaliserende probleemgedrag van hun zonen (moeders, $\beta = -.21, p = .20$; vaders, $\beta = -.11, p = .49$).

De tweede meervoudige regressieanalyse die is uitgevoerd meet of externaliserend probleemgedrag bij jongens samenhangt met de opvoeddimensie negatieve disciplineren van vaders en moeders. Hier blijkt het model de data goed te kunnen beschrijven ($F(2,45) = 8.66, p < .01$); dit betekent dat negatieve disciplineren vanuit ouders een significante proportie van de variantie in externaliserend gedrag kan verklaren ($R^2 = .31, p < .01$). Als er wordt gekeken naar de afzonderlijke effecten van beide ouders, blijkt dat de negatieve disciplineren vanuit zowel de vader ($\beta = .36, p < .05$) als de moeder ($\beta = .31, p < .05$) effect heeft op het bestaan van externaliserend

gedrag. Hoe meer negatieve disciplinerende ouders bieden, hoe meer agressief gedrag hun zoon laat zien.

Tabel 2. *Voorspelling van externaliserend probleemgedrag en de sociaal-emotionele ontwikkeling van zonen door middel van het opvoedgedrag van vaders en moeders.*

	Externaliserend Probleemgedrag (CBCL)				ASQ-SE			
	Warmte		Neg. dis.		Warmte		Neg. dis.	
	B	β	B	β	B	β	B	β
Gedrag moeder	-.19	-.21	.20*	.31*	.01	.00	.60**	.33**
Gedrag vader	-.08	-.11	.18*	.36*	-.73*	-.36*	.67*	.43*
R^2 warmte		.07				.13*		
R^2 neg. dis.				.31**				.39*
F warmte		1.50				3.26*		
F neg. dis.				8.66**				14.60*
n		40		40		47		47

Noot. * $p < .05$ ** $p < .01$; Neg. dis. = negatieve disciplinerende

Conclusie/discussie

In dit onderzoek is getracht antwoord te vinden op de vraag of er een verschil is tussen vaders en moeders in het bieden van warmte en negatieve discipline. Daarnaast is onderzocht hoe het opvoedgedrag van zowel vaders als moeders samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens in de leeftijd van 1-4 jaar en of daarin verschillen zijn.

Verschillen tussen vaders en moeders met betrekking tot opvoedgedrag

Uit dit onderzoek met betrekking tot de verschillen tussen vaders en moeders in opvoedgedrag is gebleken dat moeders meer warmte bieden aan hun zonen dan vaders. Deze resultaten zijn in overeenstemming met eerdere studies en de verwachting die vooraf aan het onderzoek is opgesteld (Ryan et al., 2006; Calzada et al., 2004; Verhoeven et al., 2010, 2007; Conrade & Ho, 2002; Russell, Aloa, Feder, Glover, Miller & Palmer, 1998; Conrade & Ho, 2002; Gamble, Ramakumar & Diaz, 2007). Ten tweede kan worden geconcludeerd dat vaders meer negatieve discipline bieden aan hun jonge zoon

dan moeders. Dit is al eerder in de onderzoeken van Cowan, Cohn, Cowan en Pearson (1995), Calzada en collega's (2004) en Belsky en collega's (1998) naar voren gekomen. Er zijn echter ook onderzoeken die deze bevindingen tegenspreken (Nelson et al., 2006; Aunalo & Nurmi, 2005). Het resultaat van dit onderzoek is dus niet in strijd, noch in overeenstemming met de bestaande literatuur. Dit onderzoek draagt daarom bij aan de bestaande wetenschappelijke literatuur over dit onderwerp.

De roltheorie van Hosley en Montemayor (1997) kan een verklaring zijn voor de gevonden verschillen tussen ouders. In deze theorie wordt namelijk ook aangegeven dat vaders en moeders verschillen in het bieden van warmte en negatieve discipline. De traditionele rol van moeder is die van een warm, verzorgend persoon. Vaders worden daarentegen gezien als de kostwinner en degene die de kinderen discipline bij moet brengen. Deze verschillen leiden volgens de roltheorie tot verschillende opvoedgedragingen, waarbij moeders meer warmte bieden dan vaders en waarbij vaders meer negatieve discipline bieden dan moeders.

De effecten van opvoeding op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind

Er kan uit dit onderzoek worden geconcludeerd dat de warmte vanuit moeders niet samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon. Dit is een opvallend resultaat, omdat er in de gehechtheidstheorie (Bowlby, 1988, zoals geciteerd in Kuppens et al., 2009) naar voren komt dat veilige hechting mede ontstaat door een hoge mate van warmte vanuit de moeder. Er bestaat volgens deze theorie dus een verband tussen warmte en sociaal-emotionele ontwikkeling. Ook is het een opvallend resultaat, omdat in de bestaande literatuur eenduidig naar voren komt dat de warmte van moeders meer samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind dan de warmte vanuit vaders (Hastings et al., 2005; Eisenberg, Fabes & Murphy, 1996; Eisenberg, Losoya, Fabes, Guthrie, Reiser, Murphy et al., 2001; Eisenberg, Zhou, Spinrad, Valiente, Fabes & Liew, 2005; Brook, Zheng, Whiteman & Brook, 2001; Van Aken et al., 2007; Hiramura, Uji, Shikai, Chen, Matsuoka & Kitamura, 2010). De niet gevonden samenhang in dit onderzoek kan worden verklaard door de onderzoeksgroep. Er hebben in het algemeen goed functionerende gezinnen deelgenomen aan deze studie. Binnen een goed functionerend gezin wordt de minimale warmte die nodig is voor een gezonde ontwikkeling aan het kind geboden; dit wordt ook wel 'good enough parenting' genoemd (Nolan, 2002). De minimaal aanwezige mate van warmte binnen gezinnen kan verklaren waarom er geen negatief verband is gevonden tussen warmte en het bestaan van externaliserend probleemgedrag. Om in vervolgonderzoek wel een samenhang te kunnen vinden, is het geboden om ook klinische probleemgezinnen mee te nemen in de onderzoeksgroep.

Ook blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat de warmte van vaders wel een positieve samenhang heeft met de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon. Dit is een opvallend resultaat gezien de vele onderzoeken waarin de moeder als meest invloedrijke opvoeder wordt gezien (Ryan et al., 2006; Calzada, Eyberg, Rich & Querido, 2004; Verhoeven, Junger, van Aken, Dekovic & van Aken, 2010, 2007; Conrade & Ho, 2002; Russell, Aloi, Feder, Glover, Miller & Palmer, 1998; Conrade & Ho, 2002; Gamble, Ramakumar & Diaz, 2007). Bovenstaande bevindingen uit dit onderzoek zijn dus in strijd met de bestaande literatuur. Een verklaring hiervoor kan zijn dat zonen meer overnemen van de opvoeding van hun vader, omdat zij een hechtere band hebben met hun vader dan met hun moeder (Nelson & Coyne 2009). Hierdoor hebben vaders meer invloed dan moeders op hoe hun zonen de wereld interpreteren en wat ze in samenhang hiermee voor sociaal gedrag laten zien. Dit resultaat bevestigt het belang om vaders mee te nemen in vervolgonderzoek. In latere studies kan ook meer duidelijkheid worden verkregen over de vader-zoon en moeder-zoon relatie, en hoe dit zich tot elkaar en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind verhoudt.

Warmte vanuit vader bleek in dit onderzoek echter geen verband te houden met het bestaan van externaliserend probleemgedrag. Dit is wederom niet in overeenstemming met de in de inleiding besproken literatuur, waarin naar voren is gekomen dat een gebrek aan warmte kan leiden tot externaliserend probleemgedrag (Grusec & Hastings, 2007; Domitrovich & Bierman, 2001; Van Aken et al., 2007; Prinzie et al., 2004). Dit is tevens een opvallend resultaat. Een verklaring die hiervoor kan worden gegeven, is dat de sociaal-emotionele ontwikkeling is gemeten aan de hand van twee verschillende vragenlijsten (de CBCL en de ASQ-SE). De beide vragenlijsten lijken andere aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling te meten. De CBCL meet namelijk met name klinisch externaliserend probleemgedrag terwijl de ASQ-SE vooral gericht is op het vaststellen van het algemene sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van kinderen. Dit kan verklaren waarom de negatieve disciplineren van vaders wel met de score op de ASQ-SE samenhangt, maar niet met de score op de CBCL. In vervolgonderzoek moet er eerst worden nagegaan of vragenlijsten hetzelfde aspect van de sociaal-emotionele ontwikkeling meten, alvorens het onderzoek wordt uitgevoerd.

Tot slot is uit de resultaten naar voren gekomen dat negatieve disciplineren vanuit zowel vaders als moeders samenhangt met de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind. Wanneer er in de opvoeding veel gebruik wordt gemaakt van negatieve disciplineren, lijkt dit te leiden tot problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling en kan dit leiden tot externaliserend probleemgedrag. Dit is in overeenstemming met eerder gevonden literatuur (Grusec & Hastings, 2007; Domitrovich & Bierman, 2001; Van Aken et al., 2007; Prinzie et al., 2004). Eerdere literatuur was echter niet eenduidig over de

samenhang tussen het opvoedgedrag van vaders en moeders en het bestaan van externaliserend probleemgedrag. In dit onderzoek komt naar voren dat zowel vaders als moeders hierin een rol spelen. Er wordt hiermee een belangrijke bijdrage geleverd aan de bestaande literatuur over de samenhang van negatief disciplineren met het bestaan van externaliserend probleemgedrag. Om het verband tussen negatieve disciplining en de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens te verklaren, kan worden gekeken naar de sociale leertheorie van Bandura (Bandura, 1973, zoals geciteerd in Kuppens et al., 2009; Nelson & Coyne, 2009). Deze theorie geeft aan dat controlerend gedrag van ouders door kinderen als voorbeeld gezien kan worden, zodat ze agressieve strategieën kunnen afkijken en overnemen.

Limitaties

Bij het interpreteren van de resultaten van dit onderzoek is het van belang om rekening te houden met een aantal limitaties. Ten eerste is er sprake van een kleine steekproef van 49 participanten. Een steekproef van minimaal 100 participanten is wenselijk (Grimm, 1993).

Ook zijn de resultaten van dit onderzoek gebaseerd op cross-sectionele data. Hierdoor is het mogelijk dat er alternatieve verklaringen te bedenken zijn voor de uitkomsten van dit onderzoek. Ook zijn causale verbanden lastig te constateren omdat in dit cross-sectionele onderzoek de oorzaken en gevolgen van gedrag op hetzelfde moment in de tijd zijn gemeten. Longitudinaal vervolgonderzoek is van belang, omdat door middel van meerdere meetmomenten lange termijn effecten zichtbaar worden en de kans op alternatieve verklaringen door incidentele gebeurtenissen wordt beperkt (Grimm, 1993).

Een andere limitatie is dat voor het verkrijgen van de data alleen gebruik is gemaakt van zelfrapportages in de vorm van vragenlijsten. Dit kan ertoe hebben geleid dat ouders de vragenlijsten sociaal wenselijk hebben ingevuld (Robson, 2007). Ook kan het zijn dat ouders de vragenlijsten niet onafhankelijk van elkaar hebben ingevuld. In toekomstig onderzoek kan wellicht gebruik worden gemaakt van alternatieve methoden zoals observaties en interviews.

Verder is de onderzoeksgroep homogeen, want deze bestaat voornamelijk uit Nederlandse families met een hoog opleidingsniveau. De verschillen tussen vaders en moeders zijn zowel binnen gezinnen als tussen gezinnen klein, waardoor de generaliseerbaarheid naar de gehele populatie beperkt is. Toekomstige studies zullen moeten onderzoeken in hoeverre de gevonden resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar gezinnen die leven in andere omstandigheden. Voorbeelden hiervan zijn gezinnen met stiefouders, ouders van een andere afkomst of gezinnen met zonen die klinisch probleemgedrag vertonen. Ook dient vervolgonderzoek zich te richten op

dochters van 1-4 jaar, omdat de resultaten van dit onderzoek wellicht niet generaliseerbaar zijn naar dochters.

Implicaties

Een sterk punt van dit onderzoek is dat zowel vaders als moeders hebben deelgenomen. Door zowel vaders als moeders te betrekken is naar aanleiding van de resultaten duidelijk geworden dat vaders al vroeg een betekenisvolle rol lijken te spelen bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun zoon. Hieruit blijkt dat het zinvol is om vaders te betrekken bij de preventie van probleemgedrag bij zonen in de voorschoolse periode. Vervolgonderzoek en toekomstige preventieprogramma's zullen zich op beide ouders moeten richten als het gaat om de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongens in de leeftijd van 1-4 jaar.

Referenties

- Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2000). *Manual for the ASEBA preschool forms and profiles*. University of Vermont: Research Center for Children, Youth & Families.
- Aunalo, K. & Nurmi, J. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development, 76*, 1144-1159.
- Averett, S. L., Gennetian, L. A. & Peters, H. E. (2005). Paternal child care and children's development. *Journal of Population Economics, 18*, 391-414.
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Barber, B. K. (1996). Parental Psychological Control: Revisiting a neglected construct. *Child Development, 67*, 3296-3319.
- Belsky, J., Hsieh, K., & Crnic K. (1998). Mothering, fathering, and infant negativity as antecedents of boys' externalizing problems and inhibition at age 3 years: Differential susceptibility to rearing experience? *Development and Psychopathology, 10*, 301-319.
- Blandon, A. Y., Calkins, S. D., & Keane, S. P. (2010). Predicting emotional and social competence during early childhood from toddler risk and maternal behavior. *Development and Psychopathology, 22*, 119-132.
- Bricker, D., Squires, J., & Mounts, L. (1995). *Ages and Stages Questionnaire: A parent-completed, child-monitoring system*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
- Brook, J. S., Zheng, L., Whiteman, M., Brook, D. (2001). Aggression in toddlers: Associations with parenting and marital relations. *Journal of Genetic Psychology, 162*, 228-241.
- Brown, S. A., Arnold, D. H., Dobbs, J. & Doctoroff, G. L. (2007). Parenting predictors of relational aggression among Puerto Rican and European American school-age children. *Early Childhood Research Quarterly, 22*, 147-159.
- Calkins, S. D., & Hill, A. (2007). Caregiver influences on emerging emotion regulation: Biological and environmental transactions in early development. In J. J. (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford Press.
- Calzada, E. J., Eyberg, S. M., Rich, B., & Querido, J. (2004). Parenting disruptive preschoolers: Experiences of mothers and fathers. *Journal of Abnormal Child Psychology, 32*, 203-213.
- Caron, A., Weiss, B., Harris, V. & Catron, T. (2006). Parenting behavior dimensions and child psychopathology: Specificity, task dependency and interactive relations. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 35*, 34-45.
- CBS (2010). *Nederlanders (25 - 64 jaar) naar opleidingsrichting, opleidingsniveau, leeftijd en geslacht 2010: feiten en cijfers bijeengebracht door het CBS*. Alphen a/d Rijn: Centraal Bureau voor de Statistiek.

- Chen, X., Liu, M., & Li, D. (2000). Parental warmth, control and indulgence and their relations to adjustment in Chinese children: A longitudinal study. *Journal of Family Psychology, 14*, 401-419.
- Conrade, G., & Ho, R. (2001). Differential Parenting styles for fathers and mothers: Differential treatment for sons and daughters. *Australian Journal of Psychology, 53*, 29-35.
- Corwyn, R. F., & Bradley, R. H. (1999). Determinants of paternal and maternal investment in children. *Infant Mental Health Journal, 20*, 238-256.
- Cowan, P., Cohn, D., Cowan, C. & Pearson, J. (1996). Parents attachment histories and children's externalizing and internalising behavior. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 64*, 53-63.
- Davidov, M., & Grusec, J. E. (2006). Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child Development, 77*, 44-58.
- De Haan, A. D., Prinzie, P., & Dekovic, M. (2009). Mothers' and fathers' personality and parenting: The mediating role of sense of competence. *Developmental Psychology, 45*, 1695-1707.
- Dodge, K. A., & Crick, N. R. (1990). Social information processing bases of aggressive behavior in children. *Personality and Social Psychology Bulletin, 53*, 1146-1158.
- Domitrovich, E., & Bierman, L. (2001). Parenting practices and child social adjustment: Multiple pathways of influence. *Merill-Palmer Quarterly, 47*, 235-263.
- Dowling, C. B., Smith, A. M., O'Leary, S. G. O. (2009). Understanding Preemptive parenting: Relations with toddlers' misbehavior, overreactive and lax discipline, and praise. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 38*, 850-857.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Murphy, B. C. (1996). Parents reactions to children's negative emotions relations to children's social competence and comforting behavior. *Child Development, 67*, 2227-2247.
- Eisenberg, N., Losoya, S., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Reiser, M., Murphy, B., et al., (2001). Parental socialization of children's dysregulated expression of emotion and externalizing problems. *Journal of Family Psychology, 15*, 183-205.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A., & Liew, J. (2005). Relations among positive parenting, children's effortful control, and externalizing problems: A three-wave longitudinal study. *Child Development, 76*, 1055-1071.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications
- Gamble, W. C., Ramakumar, S., & Diaz, A. (2007). Maternal and paternal similarities and differences in parenting: An examination of Mexican-American parents of young children. *Early Childhood Research Quarterly, 22*, 72-88.
- Grimm, L.G. (1993) *Statistical applications for the behavioral sciences*. New York: Wiley.

- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford Press.
- Grusec, J. E. & Hastings, P. D. (2007) (Eds.), *Handbook of Socialization*. New York: Guilford Press.
- Hastings, P. D., Rubin, K. H., & DeRose, L. (2005). Links among gender, inhibition, and parental socialization in the development of prosocial behavior. *Merrill-Palmer Quarterly*, *51*, 467-493.
- Hiramura, H., Uji, M., Shikai, N., Chen, Z., Matsuoka, N., & Kitamura, T. (2010). Understanding externalizing behavior from children's personality and parenting characteristics. *Psychiatry Research*, *175*, 142-147.
- Hosley, C. A., & Montemayor, R. (1997). Fathers and adolescents. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 162-178). New York: John Wiley.
- Kerstjens, J. M., Bos, A. F., ten Vergert, E. M. J., de Meer, G., Butcher, P. R., & Reijneveldt, S. A. (2009). Support for the global feasibility of the Ages and Stages Questionnaire as developmental screener. *Early Human Development*, *85*, 443-447.
- Kuppens, S., Grietens, H., Onghena, P. & Michiels, D. (2009). Associations between parental control and children's overt and relational aggression. *British Journal of Developmental Psychology*, *27*, 607-623.
- Laible, D. J. & Carlo, G. (2004). The differential relations of maternal and paternal support and control to adolescent social competence, self-worth and sympathy. *Journal of Adolescent Research*, *19*, 759-782.
- Manzeske, D. P. & Stright, A. D. (2009). Parenting styles and emotion regulation: The role of behavioral and psychological control during young adulthood. *Journal of Adult Development*, *16*, 223-229.
- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential parenting for mothers and fathers: Implications for late adolescents. *Journal of Family Issues*, *29*, 806-827.
- Nelson, D. A., Hart, C. H., Yang, C., Olsen, J. A. & Jin, S. (2006). Aversive Parenting in China: Associations With Child Physical and Relational Aggression. *Child Development*, *77*, 554-572.
- Nelson, D. A., & Coyne, S. M. (2009). Children's intent attributions and feelings of distress: Associations with maternal and paternal parenting practices. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *37*, 223-237.
- Nolan, M. (2002). *Education and support for parenting. A guide for health professionals*. Edinburgh: Harcourt Publishers Limited.
- Prinzle, P., Onghena, P., Hellinckx, W. Grietens, H., Ghesquie're, P., & Colpin, H. (2004). Parent and child personality characteristics as predictors of negative

- discipline and externalizing problem behavior in children. *European Journal of Personality, 18*, 72-102.
- Patterson, G. R., & Bank, C. L. (1989). Some amplifying mechanisms for pathologic processes in families. In M. R. Gunnar, & E. Thelen (Eds.), *Systems and development: The Minnesota Symposia on Child Psychology*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Robson, C. (2007). *Real world research*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Roopnarine, J. L., Krishnakumar, A., Metindogan, A. & Evans, M. (2006). Links between parenting styles, parent-child academic interaction, parent-school interaction, and early academic skills and social behaviors in young children of English-speaking Caribbean immigrants. *Early Childhood Research Quarterly, 21*, 238-252.
- Rose, S. L., Rose, S. A., & Feldman, J. (1989). Stability of behavior problems in very young children. *Development and Psychopathology, 1*, 5-19.
- Russell, A., & Russell, G. (1996). Positive parenting and boys' and girls' misbehavior during a home observation. *International Journal of Behavioral Development, 19*, 291-307.
- Russell, A., Aloa, V., Feder, T., Glover, A., Miller, H., & Palmer, G. (1998). Sex-based differences in parenting styles in a sample with preschool children. *Australian Journal of Psychology, 50*, 69-99.
- Ryan, R. M., Martin, A., & Brooks-Gunn J. (2006). Is one good parent good enough? Patterns of mother and father parenting and child cognitive outcomes at 24 and 36 months. *Parenting: Science and Practice, 6*, 211-228.
- Van Aken, C., Junger, M., Verhoeven, M., Van Aken, M. A. G., Dekovic, M., & Denissen, J. J. A. (2007). Parental personality, parenting and toddlers' externalizing behaviors. *European Journal of Personality, 21*, 993-1015.
- Veneziano, R. A. (2003). The importance of paternal warmth. *Cross-cultural Research, 37*, 265-281.
- Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Dekovic, M. & Van Aken, M. A. G. (2007). Parenting during toddlerhood: Contributions of parental, contextual, and child characteristics. *Journal of Family Issues, 28*, 1663-1691.
- Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Dekovic, M. & Van Aken, M. A. G. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology, 31*, 93-105.
- Vierhaus, M., & Lohaus, A. (2008). Children and parents as informants of emotional and behavioral problems predicting female and male adolescent risk behavior: A longitudinal cross-informant study. *Journal of Youth and Adolescence, 37*, 211-224.

- Waylen, A., & Stewart-Brown, S. (2009). Factors influencing parenting in early childhood: a prospective longitudinal study focusing on change. *Child: Care, Health and Development, 36*, 198-207.
- Weiss, B., Dodge, K. A., Bates, J.E. & Pettit, G. S. (1992). Some consequences of early harsh discipline: Child aggression and a maladaptive social information processing style. *Child Development, 63*, 1321-1335.
- Wicks-Nelson, R., & Israel, A. C., (2009). *Abnormal Child and Adolescent Psychology* (7th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Zahn-Waxler, C., Shirtcliff, E. A., & Marceau, K. (2008). Disorders of childhood and adolescence: gender and psychopathology. *The Annual Review of Clinic Psychology, 4*, 275-303.

Parental warmth and negative discipline and the social-emotional development of 1-4 year old boys.

This study examined the differences between reported paternal and maternal warmth and negative discipline regarding to their 1-4 year old sons. The conducted research also examined the paternal and maternal warmth and discipline coincide with the social-emotional development of the child. Questionnaires concerning parenting behaviour (warmth, negative discipline) were administered to both parents of 49 two-parent families with a 1-4 year-old son. In addition, mothers reported about their sons social emotional development and externalizing behaviour (ASQ-SE, CBCL). Results of the t-tests showed that mothers offer more warmth to their sons, while fathers offer them more negative discipline. Regression analyses did not find a relationship between maternal warmth and the social emotional development of their son. On the contrary, a high level of paternal warmth predicted the social emotional development of sons. A high level of negative discipline predicted more externalizing behaviour in boys for both parents. These results indicate that fathers are an important factor in the raising of their young sons, especially if it concerns warmth. It is important to realise that parenting programmes should focus on *both* fathers and mothers, not only in supporting them to deal with externalizing behaviour, but also to encourage positive parenting behaviour.